

засобів у навчальній та навчально-професійній діяльності).

Отримають подальший розвиток положення щодо складової професійної підготовки майбутніх техніків-електромеханіків, упровадження сучасних форм, методів і засобів з метою формування професійної компетентності майбутніх фахівців у процесі вивчення спеціальних дисциплін.

УДК 378:373.211.3:373.213.111

Іванчо Мар'яна Андріївна, магістр спеціальності
«Дошкільна освіта», Мукачівський державний університет
Науковий керівник - канд. пед. наук, доцент Пинзеник О. М.

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛЯ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ У РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ

Стан сучасного освітнього процесу України вимагає негайної зміни її пріоритетів. Особливу увагу в теорії та практиці дошкільної освіти як першої його ланки сьогодні приділяють проблемі індивідуального розвитку дитини. Відомо, що «індивідуальний підхід» як принцип навчання й виховання дітей завжди був присутній у дошкільній педагогіці, проте його сутність завжди залишається відкритим питанням для подальших наукових досліджень. Принцип індивідуального підходу підкреслює необхідність систематичного вивчення не тільки соціально-типового, але й індивідуально-неповторного в особистості кожної дитини, він є активним, формувальним, розвивальним принципом, який передбачає творчий розвиток індивідуальності дитини. Успішна його реалізація вимагає формування готовності майбутнього педагога до прийняття і розуміння внутрішнього світу дитини, створення сприятливих умов для індивідуального розвитку кожної особистості. Вихователь дошкільного навчального закладу має бути обізнаним із новими педагогічними технологіями, вміти виробляти власну стратегію професійної діяльності, об'єктивно оцінювати свої можливості.

Розроблення змістової та процесуальної сторін навчання майбутніх вихователів ДНЗ до означеної діяльності було спрямовано на поглиблення і інтеграцію знань, умінь студентів, що формуються під час професійної підготовки у вищому навчальному закладі.

Отже, в нашому дослідженні методика підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до реалізації індивідуального підходу в роботі з дітьми є наочним образом сукупності елементів професійної підготовки яка містить: мету, завдання; зміст, форми, методи, етапи підготовки; компоненти реалізації індивідуального підходу в роботі з дошкільниками; принципи побудови освітнього процесу ВНЗ та педагогічні умови, що сприятимуть реалізації означеної мети.

Розроблена методика побудована із врахуванням особистісно зорієнтованого, компетентнісного підходів. Метою розробки методики є забезпечення готовності майбутніх вихователів ДНЗ до реалізації індивідуального підходу в роботі з дошкільниками, основними завданнями – підготовка майбутніх вихователів ДНЗ шляхом формування ціннісного ставлення до індивідуальності дитини, забезпечення теоретичних знань і практичних умінь реалізовувати індивідуальний підхід до дітей.

Накопичення, поглиблення й удосконалення зазначених знань і умінь у студентів – майбутніх вихователів ДНЗ забезпечується завдяки урізноманітненню змістової компоненти модулів навчальних дисциплін професійно-практичної підготовки «Вступ до спеціальності», «Педагогіка загальна», «Педагогіка дошкільна», «Основи наукових досліджень» (виконання самостійних завдань пошукового характеру, розроблення індивідуальних і колективних проектів з проблеми реалізації індивідуального підходу до дітей); проведення курсових і бакалаврських досліджень відповідної тематики; виконання пошуково-дослідницьких завдань під час проходження педагогічних практик у ДНЗ; інтеграції методичних,

операційних, проєктувальних знань і вмінь, набутих студентами в процесі вивчення фахових дисциплін.

Аналіз навчального плану професійно-практичної підготовки уможливив визначення змісту і терміну впровадження розроблених варіативних завдань, спрямованих на поглиблення професійних знань і вмінь щодо реалізації індивідуального підходу в роботі з дітьми дошкільного віку, а саме: опрацювання відповідного матеріалу під час підготовки до семінарських занять; виконання самостійних завдань, індивідуальних і групових навчально-дослідницьких проєктів. Для прикладу наведемо декілька з них.

Так, під час вивчення на I курсі навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності», метою якої є ознайомлення студентів із змістом педагогічної професії загалом і професії вихователя ДНЗ зокрема, станом і тенденціями розвитку дошкільної освіти в Україні, запропоновано завдання до змістового модуля II «Особливості професійної діяльності вихователя дітей дошкільного віку». Запропоновані завдання передбачають ознайомлення студентів із сучасними вимогами щодо організації освітнього процесу ДНЗ, поглиблення теоретичних знань студентів про зміст професійних функцій вихователя ДНЗ щодо здійснення індивідуального підходу, формування ціннісного ставлення до індивідуальності дитини.

Уточнення і поглиблення здобутих студентами на першому курсі знань щодо індивідуального підходу відбувається під час вивчення навчальних дисциплін: «Педагогіка дошкільна» (II курс), фахових методик на другому та третьому курсах професійної підготовки. Відповідно нами розроблено варіативні завдання до зазначених дисциплін. Завдання до змістових модулів дисципліни «Педагогіка дошкільна» передбачають поглиблене вивчення проблеми індивідуалізації освітнього процесу ДНЗ, а саме: варіативне використання форм, методів і прийомів роботи з дітьми відповідно до їх індивідуальних особливостей, інтересів; організацію розвивального середовища ДНЗ, що сприяє всебічному розвитку індивідуальності дитини тощо.

Складовими методики підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до реалізації індивідуального підходу є методи навчання, їх системне застосування в освітньому процесі підвищує ефективність навчально-пізнавальної діяльності [2].

Враховуючи зазначені підходи, в експериментальній роботі ми базувались на переконанні, що змістово-методична основа фахової підготовки майбутніх вихователів до реалізації індивідуального підходу в професійній діяльності має будуватися таким чином, щоб внутрішня мотивація студентів щодо якісного оволодіння означеними функціями носила активно-стимулюючий, динамічний характер [2]. Тому, для оволодіння майбутніми вихователями знаннями і вміннями щодо реалізації індивідуального підходу, зміст навчальних дисциплін має реалізуватися шляхом теоретичних (проблемні лекції, навчальні дискусії) і практичних (семінари-тренінги, виконання групових і індивідуальних завдань, професійно-орієнтовані ігри, творчі проєкти, науково-дослідні завдання) форм роботи. Застосування методів активного навчання зі студентами спирається на їх обґрунтований вибір відповідно до своєрідності змісту та можливостей студентів.

Формуванню мотиваційно-ціннісного компонента готовності до реалізації індивідуального підходу у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів сприятиме ознайомлення студентів з теорією індивідуального виховання дітей дошкільного віку, де розглядаються концептуальні засади індивідуалізованої освіти дітей: організація сучасної дошкільної освіти на основі особистісної орієнтації; сучасний стан розробки означеної проблеми в теорії і практиці. Основною метою є доведення важливості реалізації індивідуального підходу, необхідності врахування індивідуальних особливостей дітей в освітньому процесі, виховання ціннісного ставлення до індивідуальності що розвивається, тому під час занять передбачено використання методів і прийомів, спрямованих на розвиток інтересу та усвідомлення потреби щодо врахування індивідуальних особливостей дітей в освітньому процесі дошкільного навчального закладу[4].

Виробленню ціннісного ставлення до індивідуальності дітей сприятиме ознайомлення із концептуальними засадами технологій дошкільного виховання, які вже оцінені і широко впроваджуються в освітні процеси дошкільних навчальних закладів; сучасними авторськими програмами особистісного розвитку дошкільників.

Ознайомлення з технологіями індивідуалізованого виховання дітей дошкільного віку формує у студентів уявлення про особливості побудови освітнього процесу дошкільного навчального закладу на основі індивідуалізації та принципів індивідуалізованого виховання дітей. Інформаційний матеріал спрямовано на поглиблення знань та практичних умінь застосовувати методи вивчення індивідуальних особливостей дитини: спостереження, бесіда, педагогічний експеримент, аналіз продуктів дитячої діяльності, ознайомлення з особливостями сімейного виховання (бесіди з батьками з метою уточнення даних про виховання і розвиток дитини, побудова бесід, особливості анкетного опитування батьків), моделювання педагогічних ситуацій (ситуації вибору дитиною діяльності, засобів, матеріалів, теми гри, ігрової ролі, самостійної гри та ін.; ситуації прийняття рішення (морального вибору) та оформлювати результати для подальшого аналізу. Отримані теоретичні знання, студенти мають змогу реалізувати при виконанні завдання – «Підібрати методики для вивчення індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку».

Таким чином, щоб спрямувати студентів на реалізацію індивідуального підходу до дітей в майбутній професійній діяльності, заняття мають відповідати таким вимогам: співпраця та педагогічна взаємодія викладача і студентів; організація навчального процесу на різних рівнях складності, що дає змогу кожному повністю реалізувати потенційні можливості, інтереси, нахили та здібності; конструювання навчальної діяльності, яка дозволяє розкрити суб'єктивний досвід студентів, поглибити і розширити педагогічні знання про індивідуальний підхід і особливості індивідуального розвитку дітей; стимулювання студентів до застосування раніше здобутих знань, умінь, різноманітних засобів виконання завдань; використання запитань і завдань, що спонукають студента до реалізації творчого потенціалу, розвитку вмінь обирати відповідні до ситуації методи і прийоми вирішення проблем; побудові гіпотез і перевірці їх у діалозі з опонентами; створення на заняттях творчої атмосфери, що дозволяє студентам проявити ініціативу, самостійність, розвинути професійно значущі властивості та якості; оцінювання не лише кінцевого результату, але й процесу діяльності студента.

Обов'язковою умовою підготовки майбутніх вихователів ДНЗ є застосування таких форм, методів і засобів роботи, які сприяють формуванню активної позиції в оволодінні і використанні в майбутній професійній діяльності сучасних освітніх технологій. У свою чергу це передбачає розвиток таких особистісних якостей, як: рішучість, почуття нового та передового, потяг до самовдосконалення і творчого пошуку, до використання прогресивних форм та методів навчання, сучасних наукових і технічних розробок, тобто йдеться про розвиток у вихователя нового типу мислення, яке характеризується високим ступенем динамізму, відкритістю до інновацій, формуванню інформаційної культури [1].

Таким чином, розроблена методика підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до реалізації індивідуального підходу в роботі з дітьми доповнює процес професійної підготовки фахівців напряму 012 (6.010101) «Дошкільна освіта», інтегрує знання і вміння студентів, дає змогу наочно відобразити сутність і особливості підготовки до професійної діяльності відповідно до потреб нашого часу.

Література

1. Беленька Г. В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання / Ганна Володимирівна Беленька. – К. : Світич, 2006. – 304 с. : рис., табл. – (Б-ка журн. "Дошкільне виховання").
2. Дичківська І. Професійне ставнолення майбутнього вихователя як суб'єкта інноваційної діяльності / Ілона Дичківська // Сучасне дошкільня: реалії та перспективи : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Нац. пед ун-ту імені М. П. Драгоманова (16 жовт. 2008 р.) [/ укл. : І. І. Загарницька, Г. В. Беленька, А. В. Карнаухова]. – К., 2008. – С. 181–184.
3. Кузьменко В. Індивідуалізація виховання і навчання в дошкільних закладах : методичні рекомендації для дошкільних працівників / Віра Кузьменко. – К. : КМІУВ імені Б. Грінченка, 2002. – 44 с.

4. Кузьменко В. У. Концепція розвитку індивідуальності дитини дошкільного віку / Віра Ульянівна Кузьменко // Теорія і практика дошкільної освіти в Україні : колект. монографія / [авт. кол. : З. Н. Борисова, Г. В. Беленька, О.Л. Богиніч та ін.; за заг. ред. Г. В. Беленької, М. А. Машовець]. – К., 2011. – С. 29–41.

УДК 371.13. 373.

Керечанин Світлана Іванівна, магістр спеціальності
«Початкова освіта», Мукачівський державний університет
Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Фенцик О. М.

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА: СТРУКТУРА, КРИТЕРІЇ ТА УМОВИ ФОРМУВАННЯ

У демократичному суспільстві проблема комунікації є однією з найбільш важливих. Особливо це стосується освітньої сфери, яка покликана забезпечити підготовку людини до життя у світі різноманітних комунікативних можливостей. Варто зазначити, що педагогічна професія належить до таких видів праці, де спілкування стає професійно значущою, суттєвою стороною діяльності вчителя, а професійно-педагогічна комунікація – основною формою педагогічного процесу, продуктивність якого обумовлюється цілями й цінностями спілкування, прийнятими всіма його суб'єктами за норму індивідуальної поведінки. Тому проблема формування комунікативної компетентності майбутніх учителів є надзвичайно гострою в умовах глобалізації сучасного суспільства, адже педагогічна діяльність викладача пов'язана, насамперед, із комунікативними процесами в навчально-виховному середовищі [1].

Аналіз широкого кола наукових джерел засвідчив, що значна увага приділяється проблемі комунікативної підготовки майбутніх вчителів початкових класів, серед них: О. Аршавська, Ф. Бацевич, Є. Бачинська, О. Беляєв, М. Васильєва, М. Вашуленко, Л. Виготський, Н. Волкова, Н.Гез, І. Зимня, А. Капська, Т. Ладиженська, Л. Савенкова, О. Скворцова та інші.

Інтерес вітчизняних та зарубіжних науковців до проблеми формування професійно-комунікативної компетентності студентів-майбутніх учителів в останні роки активно зростає.

Під професійно-комунікативною компетентністю розуміємо сукупність здібностей, знань, умінь, навичок, ставлень, цінностей, ініціатив та комунікативного досвіду особистості, необхідних для розуміння чужих та продукування власних програм мовленнєвої поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування; здатність до активної взаємодії та навчання інших мовленнєвих суб'єктів.

Формування професійної комунікативної компетентності в майбутнього вчителя початкових класів у процесі професійної підготовки є системою обґрунтованих педагогічних дій та цілеспрямованих заходів у навчально-виховному процесі ВНЗ, побудованому з урахуванням сучасних освітніх тенденцій, наукових підходів і принципів [3].

Зміст категорії «професійно-комунікативна компетентність учителя» розкривається через її структуру [2]. Нами встановлено, у психолого-педагогічній літературі існують різні підходи до визначення структурних елементів комунікативної компетентності.

Ми схилиємось до думки вчених, які вважають, що структура комунікативної компетентності майбутнього вчителя початкових класів є композицією п'яти компонентів:
– індивідуально-особистісного, адже успішність комунікації неможлива без певних особистісних якостей, необхідних індивіду для спілкування;
– мовленнєвого, оскільки без наявності знань мовного апарату і вмінь застосовувати ці знання в мовленні жодна комунікація не буде ефективною;
– інтерактивно-практичного, що відображає всі аспекти взаємодії між людьми;

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>